



Kultur-språk-medier

Självständigt arbete i fördjupningsämnet

Svenska & lärande.

15 högskolepoäng, grundnivå

Betydelsen av språklig variation för elevers identitet- och språkutveckling.

*The impact of language variety- on students' identity & language
development.*

Hiba Abdelrahman

Max Hedlund

Grundlärarprogrammet med inriktning på årskurs 4–6, 240
högskolepoäng.

Självständigt arbete i fördjupningsämnet svenska och lärande
15 hp.

Datum för slutseminarium 2021-08-18

Examinator: Robert Walldén

Handledare: Eva Wennås

Brante

Förord

Den här kunskapsöversikten är skriven av två lärarstudenter på Malmö Universitet i grundlärarprogrammet årskurs 4 - 6 med svenska som inriktning och fördjupningsämne.

I den har vi arbetat med frågeställningen *”Vilken betydelse har en språklig variation för elevers identitet- och språkutveckling i språkligt heterogena klassrum?”*.

Kunskapsöversikten belyser perspektiv på frågor om språk och identitet och hur de hänger ihop med lärande och kunskapsutveckling, som praktiska exempel med flerspråkighet i skola och undervisning i centrum. Genom att läsa och analysera vetenskapliga artiklar, avhandlingar samt artiklar från Skolverket och svenska ämnets läroplan har vi lyckats finna svar på vår frågeställning.

Arbetsprocessen pågick under rådande pandemi, Covid 19 och startade med att vi läste och bearbetade diverse funna källor individuellt för att i nästa steg kunna sortera, avgränsa samt sammanställa aktuellt material till en presentation av resultat. Sedan hölls arbetsprocessen i gång i ett gemensamt samarbete med diskussioner, reflektioner och några omarbetningar av olika infallsvinklar genom ett uppbyggande förhållningssätt. Detta i följd av vårt breda och komplexa ämnesområde som vi valt att undersöka redan i det här arbetet. Detta ledde sedan till vårt avgränsade och färdigställda fördjupningsarbete, vilket även gav oss ett vidgat intresse med idéer till kommande examensarbete med ett större utrymme att forska, skriva, definiera samt identifiera olika infallsvinklar i det breda ämnet.

Vi är tacksamma till alla som närvarade, för all hjälp samt tålamod under arbetsprocessens gång.

Hiba och Max.

Sammandrag

Vi har under tidigare kurser i ämnet Svenska på Malmö Universitet fått lära oss hur läroplanen styr ämnets bärande delar. Bland annat har Malmgren i sin bok *Svenskundervisning i grundskolan från 1996* beskrivit den pedagogiska praktikens förändring. Syftet med denna kunskapsöversikt är att se på vad forskning säger om innebörden av språklig variation i undervisningen för elevers språk och kunskapsutveckling ur ett identitetsperspektiv. Vi ämnar besvara detta med frågeställningen: *Vilken betydelse har en språklig variation för elevers identitet- och språkutveckling i språkligt heterogena klassrum?*

Vi har undersökt och läst olika vetenskapliga artiklar samt forskning på Skolverkets plattform med en avgränsning på 10 år i sökfältet då vetenskap har förändrats över tid samt att en ny läroplan har implementerats, (Lgr 11). Fokuset i forskningen har varit flerspråkighet och dess innebörd i relation till ungdomar samt olika stöttande undervisningsmetoder och arbetssätt i skolan. Resultat ur forskningen visar på att begreppet flerspråkighet blir antonymen till Sveriges tidigare dominerande enspråkighetsnorm och att flerspråkighet numera dominerar i skolan (Skolverket, 2012).. Detta menas berika vårt samhälle på olika vis genom att flerspråkigheten ses som en resurs i skolans språkligt heterogena klassrum med möjligheten för alla elever att utveckla sina språkliga kunskaper oberoende av sitt förstaspråk. Att låta elever få utveckla hela sin språkliga repertoar i skolan med användandet av alla sina språkliga resurser är viktigt då det påverkar elevernas identitetsutveckling samt vidare möjlighet för en framgångsrik kunskapsutveckling. Skolverket belyser även med flera forskningsartiklar hur begreppet bör ses som en resurs i skolan då språk är individens viktigaste verktyg för lärande (Skolverket, 2012). Slutsatsen av resultatet är att lärarens närvaro, inställning och attityd till elevernas flerspråkighet påverkar den språkliga variationen i klassrummet samt språket hos eleverna. Eleverna är även medvetna om att de anpassar språket utifrån klassrumssituation och utformning av undervisning.

Nyckelord: andraspråkselever, andraspråksutveckling, flerspråkighet, identitetsutveckling, lärandemiljö, norm, språk- och kunskapsutvecklande undervisning, språklig variation, språkutveckling, transspråkande, ungdomsspråk,

Innehållsförteckning

<u>1. Inledning</u>	1
<u>1.1</u> Avgränsningar.....	2
<u>2. Syfte och frågeställning</u>	2
2.1 Begreppsdefinitioner.....	3
2.2 <i>Flerspråkighet</i>	3
2.3 <i>Språklig variation</i>	3
2.4 <i>Transspråkande</i>	3
2.5 <i>Identitet</i>	4
<u>3. Metod och genomförande</u>	4
<u>3.1</u> Urval och sökprocess.....	4 - 5
<u>3.2</u> Utvalda källor.....	6 - 9
<u>3.3</u> Analysmetod	10
<u>3.4</u> Metoddiskussion.....	11
<u>4. Resultat</u>	12
<u>4.1</u> <i>Språket och individens identitet</i>	12 - 13
<u>4.2</u> <i>Språklig variation i en skolkontext</i>	14 - 15
<u>5. Slutsats och diskussion</u>	16 - 17
<u>6. Vidare forskning</u>	18
7. Referenslista.....	19 - 20
8. Bilaga	21 – 23

1. Inledning

Genom åren har svenska som ämne i grundskolan förändrats. Läroplanen som ligger till grund för skolans verksamhet har betonat olika delar inom ämnet som varit viktigt för samtiden och vad man ansåg vara viktigt för framtiden. Den språkliga kunskapen har innefattat ett kulturellt lärande under en period för att på detta vis stärka nationens identitet i populationen. Detta var då i linje med den politiska syn som rådde i Europa där nationalism var en prioritering även i Sverige. Det var viktigt för medborgarna att kunna tala och skriva på modersmålet (svenska) men utöver detta ansågs det som allmänbildning att känna till det svenska kulturarvet.

Litteraturen i skolan och de teman som berördes inom ramen för ämnet svenska avsåg att stärka den nationalistiska åskådningen hos eleverna. Eleverna som anammade detta ansågs vara goda medborgare (Malmgren, 1996). Över tid förändras hur man såg på de språkliga kunskaperna precis som synen på innehållet. Den politiska situationen bidrog till en förändring av läroplanen och således synen på ämnet Svenska. Vikten av Svenska i skolan är fortfarande markant men synen på innehållet, metoden för inläring och eleven har förändrats. Dagens läroplan LGR11 grundar sig i en västerländsk kristen humanism där det finns en betoning på individens utvecklingsaspekter. Den framskrivs som öppen och inkluderande där alla elever ska ges samma möjlighet till utveckling, både kunskapsmässigt och identitetsmässigt. Det finns således en vision i läroplanen om en mångfald i populationen.

”Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts (Skolverket, 2019, s257). Vi upplever att läroplanen i sin aspekt av fostran framskrivs som inkluderande, alla ska vara med, alla ska ha samma förutsättningar och individen får utrymme att skapa sin egen identitet fri från påtryckningar. Den andra delen av läroplanen som avser ämnesplanerna har en helt annan utgångspunkt, dessa planer är skapade för att fylla det kunskapskrav som krävs (Skolverket, 2019). Här framkommer vad som är viktigt att elever lär sig samt hur vi som framtida lärare ska bedöma dessa kunskaper. Vi upplever att det råder en viss diskrepans mellan läroplanens första del som avser ett moraliskt fostrande och den kunskapsdel som bedömer eleverna. Diskrepansen ligger i förutsättningarna för att klara de kunskapskrav som är satta av kursplanen, den ligger i den inkludering som avses där en exkludering av andraspråkselever ofta är förekommande i den pedagogiska praktiken. Diskrepansen ligger även i det individuella identitetsskapandet hos eleverna då skolan har en standard varefter

elever bedöms. Vi vill därför se hur forskning ser på språkundervisning med fokus på identitetsutveckling och inkludering av elever med olika språkliga förutsättningar.

1.1 Avgränsningar

Då vetenskap är föränderligt över tid så har vi valt att avgränsa vårt sökfält från 2010–2020. Ett perspektiv på 10 år ger ett uttryck för den förändring som skett i samhället och språkligt, inte minst med införandet och tillämpningen av den nya läroplanen Lgr11.

Kunskapsöversikten är även avgränsad till barn och ungdomars utveckling. Dessa blir subjekten i översikten vilket medför att mycket forskning som rör vuxnas språkutveckling bortses från.

2. Syfte och frågeställning

Vårt syfte med den här kunskapsöversikt är att ta reda på vad forskning belyser om betydelsen av elevernas språkliga variation (flerspråkighet) kopplat till deras identitet och språkutveckling. I ett mångkulturellt samhälle är det viktigt att samtliga elever får den möjlighet att tillgodogöra sig en språklig kompetens för att kunna delta i samhället. Eleverna som kommer till den obligatoriska grundskolan ska ges lika möjlighet att utvecklas, detta sätter det pedagogiska arbetet i fokus. Pedagogens arbete blir att förankra denna värdegrund i arbetet med kunskapsutvecklingen hos elever. Elevernas förförståelse och tidigare erfarenhet av ämnet utgör en bas för vidare inläring där det kan förekomma stora variationer inom en elevgrupp. Lärarens arbetsmetod är därför av yttersta vikt för hur utvecklingsmöjligheterna blir för eleverna.

kunskapsöversikten bygger på frågeställningen;

Vilken betydelse har en språklig variation för elevers identitet- och språkutveckling i språkligt heterogena klassrum?

2.1 Begreppsdefinitioner

I denna del avser vi att förtydliga tre förekommande begrepp i texten som är frekventa samt betydelsefulla i den här kunskapsöversikten; flerspråkighet, transspråkande, och identitet.

2.2 Flerspråkighet

Begreppet flerspråkighet lyfts fram som begreppet enspråkighet som sin antonym (Bijvoet, 2020). Sverige är ett land som under många års tid sett sig själv som enspråkigt med svenska som det självklara språket och definitionen, innebörden och synen på begreppet har sett olika ut under åren beroende på vilka aspekter samt perspektiv som avsetts belysas i samhället (Skolverket, 2012). Idag ses flerspråkighet oftare ur ett dynamiskt perspektiv till skillnad från det tidigare dualistiska perspektivet på begreppet där olika språk hölls isär. Flerspråkighet handlar om att kunna uttrycka sig med språket, flera språk separat eller parallellt (Cummins, 2019).

2.3 Språklig variation

Språklig variation är ett brett begrepp och bör ses som ett paraplybegrepp över olika former av språkligt bruk som avviker från vad som anses vara standardspråket. Den exakta gränsdragningen är svår att göra då det dels handlar om ordval, uttal samt meningskonstruktioner (Bijvoet, 2018). I detta arbete avser den språkliga variationen det informella språket som brukas av elever vilket innefattar såväl andra modersmål, slanguttryck, sociodialekter och dialektala uttryck.

2.4 Transspråkande (translanguaging)

Innebörden och betydelsen av transspråkande (translanguaging) har sett olika ut beroende på vad som avses att studeras, Baker, (2006) (refererad i Wei, 2014) menar att den språkliga variation som existerar i ett klassrum ämnar att utveckla den språkliga kompetensen hos deltagarna. Detta genom att språkligt närma sig det akademiska språket. Garcia, (2009) (refererad i Wei, 2014) menar att språklig variation och bruket av dessa olika modersmål hjälper eleverna att dela erfarenheter och skapa förutsättningar för att förstå omvärlden. Vi har valt att använda oss av Wei (2014) definition som innebär att språkkompetensen är i ett konstant utvecklande. Språk är starkt kopplat till syftet snarare än separata språkliga system. Språket ska ses som ett verktyg för kommunikation och kan brygga mellan dessa system,

kulturella som lingvistiska. Transspråkande innefattar både den muntliga samt skriftliga kommunikationen.

2.5 Identitet

Självva begreppet identitet är precis som många andra begrepp svår att definiera då det är förknippat med olika sammanhang, tankar och känslor. Kontexterna kan se olika ut och likaså identiteten hos eleverna, vilket forskning definierar som dynamisk. Barn utvecklar sin identitet och anpassar sig till den omgivning och situation de befinner sig i, i ett jag och vi-perspektiv. Skolan är en stor bidragande faktor till elevernas identitetsskapande där identiteten utvecklas genom möten och samspel med andra. Identitetsutvecklingen förblir aldrig statisk utan är alltid under en ständig förändring beroende på var individen befinner sig i livet (Cummins, 2019).

3. Metod och genomförande

I metod delen kommer vi att redogöra för hur sökprocessen för insamling av olika artiklar gick till med hjälp av olika databaser, urvalskriterier samt avgränsningar som gjorts. Materialet som har hittats till kunskapsöversikten presenteras nedan under rubriken utvalda källor. Därefter kommer en analysdel om de valda metoder som använts under sökningsprocessen samt en diskussionsdel där vi beskriver hur vår metod vid sökandet av artiklar resulterade i det urvalet som gjordes.

3.1 Urval och sökprocess

I vår sökprocess har vi använt oss av SwePub, tandfonline och ERIC by Ebsco. Våra sökningar har varit begränsade till peer reviewed/ referatgranskade artiklar samt att vi har fokuserat på artiklar skrivna efter året 2010. Denna tidpunkt utgör skiftet mellan läroplanen LPO-94 och LGR11 vilket även skapar förändring i svenskämnet. Vi har även avgränsat sökningen genom en geografisk/kulturell gräns där samtliga artiklar är producerade i västvärlden. Denna avgränsning är gjord för att minimera risken för större kulturella skillnader i skolsystem och språksyn, samt att vi vill i möjligaste mån kunna applicera forskningen på Svenskämnet i grundskolan. Vi utgick från arbetets syfte och frågeställning

vid sökning av nyckelord. De nyckelord som använts är; andraspråkselever, andraspråksutveckling, flerspråkighet, identitetsutveckling, lärandemiljö, norm, språk- och kunskapsutvecklande undervisning, språklig variation, språkutveckling, transspråkande, ungdomsspråk. Med hjälp av en del abstracts kunde vi under arbetsprocessens gång urskilja fler begrepp och nyckelord i sökningen som bättre matchade vår frågeställning.

I vårt sökande har vi funnit elva artiklar som vi valt att arbeta med. En del artiklar har tillkommit genom tips i ett senare skede från vår examinator som skulle kunna föra vårt arbete framåt till en mer avgränsad och konkret resultatdel. Detta gav oss möjligheten till en så kallad kedjesökning, artikeln skriven av författaren Åsa Wedin ledde oss vidare till de valda artiklarna skrivna av Cummins, J, Torpsten, A.C samt Hornberger, N & Link, H. Alla dessa fyra artiklar belyste samma perspektiv, identitetsskapandet genom språket med fokus på språklig variation i undervisningen samt olika arbetsmetoder som presenteras i vår resultatdel. Då ämnen som identitetsskapande är abstrakta, subjektiva och i viss mån flytande så är mycket forskning grundad i teorier och resonemang snarare än empiriskt mätbara resultat.

Vi utgick även från tre urvalskriterier när vi sökte artiklar för att säkerställa att syfte och frågeställning i vår kunskapsöversikt framhävs.

- Forskningen är relevant till vår aktuella frågeställning samt syfte.
- Att forskningen går att relatera till grundskolans elever samt det svenska skolsystemet.
- Forskningen är vetenskapligt granskad samt om möjligt avgränsad till svenska studier.

Sökningen redovisas i en matris, se bilaga.

3.2 Utvalda källor

Bijvoet, E. (2018) What's the target? A folk linguistic study of young Stockholmers' constructions of linguistic norm and variation, 25(1–2). 17–39.

Studien är både kvalitativ och kvantitativ och bygger på Prestons metod att genom att lyssna på inspelningar av tal placera ut talaren geografiskt. Forskarna vill i denna undersökning studera hur man upplever språket ur ett sociolingvistiskt perspektiv, de betonar att det inte rör sig om språkattityder utan snarare den kognitiva upplevelsen av språket. Studien visar att de åhörare som har ett annat modersmål eller växer upp i mångkulturella områden har en generösare attityd till vad som anses vara korrekt eller bra svenska. Samma individ utgjorde två röstexempel på inspelningarna där personen först talade med det vardagliga språket som används i sociala sammanhang för att sedan bruka vad normen anser vara korrekt svenska. Detta gav två resultat, att de allra flesta åhörare tog dessa två inspelningar som två olika individer samt att språkbrukaren behärskar två olika typer av språk. Den inspelningen som utgjordes av det korrekta språket antogs av flertalet åhörare tillhöra en individ med svenska som modersmål. Det fanns de som upplevde en skillnad i språket gällande betoning som skilde sig från svenskans grund, samtliga av dessa hade svenska som modersmål.

Bijvoet, E. (2020). Attityder till spår av andra språk i svenskan: *En forskningsöversikt, Rapporter från Språkrådet; 15, Institutet för språk och folkminnen*, 1–68

Den här rapporten innehåller en sammanställning av de senaste decenniernas forskning om attityder till sådant som många människor uppfattar som spår av andra språk i svenskan. Det kan vara lånord, kodväxling, olika former av brytning eller förortsslang. Rapporten ger en översikt över studier som har gjorts på dessa områden med fokus på de senaste tio till femton årens forskning. Rapporten ger en beskrivning av de övergripande attitydmönstren och pekar ut en del av de forskningsluckor som finns. Det diskuteras bland annat engelskans särställning som högprestigespråk nummer ett, olika brytningars olika status samt skolans och flerspråkiga elevers syn på kodväxling och förortsslang.

Hornberger, N., Link, H. (2012). Today's classrooms: A Biliteracy Lens. *Theory Into Practice*. 51(4). 1–9.

Diskuterar vidare effekten av transspråkande i klassrummet och effekten som kan uppnås vid implementering. Detta visas genom två exempel, där eleven i ena fallet har fått fritt utrymme att uttrycka och söka kunskap i sitt modersmål, detta bidrar till en ökad litteracitet. Det andra exemplet påvisar att läraren i fråga inte nödvändigtvis behöver djupare språklig förståelse för elevens modersmål.

Cummins, J. (2015). Identity Texts and Academic Achievement: *Connecting the Dots in Multilingual School Contexts*. 49(3). 1–27.

En stor del av vårt språk hör samman med vår identitet. Denna artikel avser att klargöra hur pedagoger kan utveckla ett gynnsamt förhållande för identitetsutveckling hos elever. Författaren målar upp en problematik där olika elever har olika förutsättningar att utvecklas kunskapsmässigt. De elever som inte behärskar språket eller kommer från utsatta situationer hamnar i utanförskap vilket även visas i elevernas prestationer och inställning till skolan. Genom att knyta an till elevernas bakgrund och låta eleverna vara drivande i projekt så kan de visa ett engagemang samtidigt som de utvecklas kognitivt. Betydelsen av detta är avgörande för elevens fortsatta skolgång och artikeln belyser vikten av att ha flera uttrycksmöjligheter för att nå så många elever som möjligt.

Johansson, L-E. (2011). *Mellan standard och dialekt: utformning av ett språkligt begreppssystem*. Institutionen för kommunikation och information Högskolan i Skövde. 117–128. VAKKI Symposium XXXI, Språk och etik, Vaasa 2011.

I detta konferensbidrag skildras en problematisering av det lingvistiska forskningsfältet. Författaren diskuterar hur svårt det är att definiera och urskilja var gränsen går i förhållandet mellan svenskan som standardspråk och regionala dialekter.

Lundgren, B. (2017). Enspråkig undervisning i flerspråkig kontext. *Educare*. 2017:1, 9–27. Malmö Högskola.

Studien är baserad på material insamlad under två års tid bestående av observationer, intervjuer och samlade elevtexter. studien fokuserar på att studera hur undervisningspraktiken ser ut i klassrum där en hög procent av eleverna har ett annat modersmål än svenska. fokuset ligger på den språkliga pedagogiken och berör främst transspråkandet som praktik. resultatet visar att enspråksnormen fortfarande råder trots vissa försök till en transspråkande och inkluderande praktik. studien visar även att det finns ett utanförskap för de elever som inte har svenska som modersmål.

Otterup, T. (2018). *Flerspråkighet som resurs*. Artikel 7,19s. Skolverket.

Den här artikeln publicerad på Skolverket år 2018 handlar om det svenska samhällets ökade invandring de senaste åren och med det den ökade språkliga variationen bland människor. Begreppet flerspråkighet definieras och beskrivs som något människor tolkar på olika vis, och hur det således kan ses ur olika perspektiv. Utvidningen av begreppet skedde på 2000-talet då en populationen med flera modersmål växte. Vidare beskrivs det hur den dynamiska flerspråkigheten är beroende av kontext, socialt och kulturellt samt skolans viktiga roll för elevernas språkutveckling, i synnerhet de flerspråkiga. Den svenska skolan ses ha ett dualistiskt perspektiv med undervisning dominerande av svenskan och att modersmålsundervisningen sker enskilt och separerat från resterande undervisning, där eleven avses få utveckla sina kunskaper. Därmed menar författaren att den svenska skolan fortsatt är fast i en enspråksnorm.

Richards, J. C., Wilson, O. (2019). On Transidentitying. *RELC journal: A Journal of Language Teaching and Research*. 50(1), 179–187.

<https://doi.org/10.1177/0033688218824780>

Artikeln diskuterar det nära förhållande som individen har med sin identitet och sitt språk och hur detta förhållande på senare år har tillskrivits en dynamisk aspekt där individen brukar olika former av kommunikation i olika situationer. Dessa kommunikationsmönster utgör

grunden för hur individen uppfattas av andra och de spelar en avgörande roll i relations-
skapandet med andra.

Torpsten, A.C. (2018). Translanguaging in a Swedish Multilingual Classroom. *Multicultural Perspectives*. Volume 20, 2018 - Issue 2

Studien bygger på en tematisk analys av insamlad kvantitativ data från klassrum som lär ut svenska som andraspråk. Analysen visar hur elever upplever bruket av flera språk och inställningen till transspråkande. Resultatet visar även hur skolan kan arbeta för att skapa en miljö som bidrar till ett inkluderande synsätt av elever som är flerspråkiga.

Wedin, Å. (2017). Arbete med identitetstexter. Flerspråkigt skrivande för identitetsförhandling och engagemang. *Nordand*, 12(1), 45–61

Fokuset i denna artikel ligger på identiteter bland eleverna i skolan och arbetet med identitetstexter som klargjorde elevernas varierade samt komplexa språkliga resurser då tillfällena för identitetsförhandling genomfördes i årskurs 1–6. Det är från ett etnografiskt inspirerat aktionsforskningsprojekt som resultat presenterats där elever i år 4 inspirerades att använda sina varierade språkliga resurser, och med deltagande observationer och intervjuer så skapades material i projektet. Det är i Kanada som arbetet med flerspråkiga identitetstexter har utvecklats av lärare och forskare i en samverkan för att möjliggöra elevers identitetsutveckling akademiskt, intellektuellt och personligt.

Wei, L. (2014). Translanguaging Knowledge and Identity in Complementary Classrooms for Multilingual Minority Ethnic Children. *Classroom Discourse*. Volume 5, 2014 - Issue 2

Artikeln beskriver hur barn med ett minoritetsspråk använder sig av sina lingvistiska färdigheter i olika situationer. Genom kvalitativ data analysera olika klassrumskontexter med fokus på hur språket påverkar identiteten hos användarna och hur sociala maktförhållanden utmanas. Studien visar hur flerspråkigheten hos barn och ungdomar utmanar gränsdragningen mellan olika språk samt hur den sociala tillhörigheten expanderar. Genom språket skapas en

kulturell tillhörighet, i detta fall till Kina. Studien visar även att språkväxlingen som äger rum tyder på en välutvecklad kognitiv förmåga hos användarna.

3.3 Analysmetod

Vi har valt att analysera våra artiklar som ligger till grund för vår kunskapsöversikt utifrån en tematisk analysmetod som Braun och Clarke (2006) beskriver. En tematisk analys är en metod som används för att identifiera, analysera och beskriva teman som finns samlade i ett datamaterial. Braun och Clarkes (2006) metod går ut på att analysera data i fem steg och att i det sjätte steget skriva resultatet av det funna. Vi valde den här metoden för att den kändes flexibel att förhålla sig till med en klar tydlighet.

Steg ett var att bekanta oss med de texter och artiklar som vi hittade i vår sökprocess genom att läsa dem upprepade gånger och därmed sortera bort de som kändes mindre relevanta till vår frågeställning och syfte. Steg två var att identifiera vad artiklarna hade gemensamt, vad som kännetecknar deras budskap för att sedan i steg tre fastställa de teman som kan tänkas karakterisera det sammanställda datamaterialet.

För att lättare kunna utföra och benämna våra teman så utgick vi ifrån dessa olika antaganden:

- att människan som individ skapar sin egen identitet genom sina upplevelser och kunskaper
- att den svenska skolan har en central roll i denna utveckling

Fem av de valda artiklarna hade till exempel dessa gemensamma nämnare; språkbruk i en gemenskap, språkbruk och språkbrukare, identitet, talspråk, skriftspråk, standardsvenska, språkregler och språknormer.

Övriga artiklar belyste begrepp som; transspråkande eller translanguaging, ungdomsspråk, identitetsskapande, tillhörighet, svenska som andraspråk och kommunikationsmönster.

I steg fyra gjordes en sammanställning av de valda artiklarna samt att teman sågs över ännu en gång för att sedan i steg fem kunna namnge våra teman. I flera artiklar diskuteras och belyses ungas identitetsskapande via språkbruk som exempelvis slang och ungdomsspråk

vilket inte hör hemma i skolan eller i akademien. Flertalet artiklar belyser även en problematisering av språkstrukturer idag och skillnaderna mellan skriftspråk och talspråk. Därav namngav vi våra teman: *språket och individens identitet* och *skolan som språklig utvecklingsarena*

Sista steget består av en avslutning och sammanställning av det insamlade datamaterial som vi har gjort och den kommer att presenteras och identifieras i resultatdelen.

3.4 Metoddiskussion

I vårt sökande av artiklar väcktes många tankar och idéer som inspirerade oss till att välja det område inom det svenska språket som vi har valt. Vi diskuterade artiklarnas likheter samt skillnader och fann det vara väldigt intressant hur viktigt språket är för individens identitet. En del artiklar visade även sig ha samma skribent eller skribenter med användning av samma begrepp eller metod i sina studier, och blev av den anledningen väldigt lika varandra vad gäller resultat. Detta var till en stor fördel och hjälp i vårt arbete att jämföra samt besvara vår frågeställning.

Problem som vi har stött på under vägen är att det blir ett väldigt brett område att skriva en kunskapsöversikt om och vi behövde därav smala ner för att få fram en tydlig frågeställning relevant till syfte i kunskapsöversikten. Våra sökord gav många träffar på väldigt många områden/insynsvinklar inom ämnet och många artiklar fick bearbetas samt sorteras bort med två urvalskriterier för säkerställning av passande samt relevanta valda artiklar. Ett av dessa urvalskriterier var att studien skulle vara gjord i ett land som delade ett västerländskt perspektiv. Detta medförde att språkinlärning i andra kulturella delar av världen sorterades bort för att på grund av vårt krav att kunna applicera kunskapen på den svenska skolan vilket gör att urvalet kan ses som subjektivt. Det andra kriteriet var att identitetsbegreppet var tvunget att sammankopplas med en språklig domän. Vi ämnade här försöka säkerställa att de socio-psykologiska aspekterna som utgör en individs identitet inte landade i teorier för långt utanför den språkliga sfären.

Ett sätt för oss att avgränsa sökträffar var även att ha ett tidsspann på 10 år, vilket kändes som ett positivt val att göra i förhållande till det breda ämnesområde som vi valt att undersöka. Inte minst för att bibehålla den röda tråden genom arbetet med de valda källorna i en relevans dem

emellan. De flesta valda artiklar som vi ansåg vara relevanta till denna kunskapsöversikt är från år 2010–2020.

4. Resultat

Resultatet är en analys av de artiklar och avhandlingar som vi har valt att utgå ifrån. Detta kommer att presenteras under två rubriker, där den första rubriken; språket och individens identitet som avser att svara på den första delen av frågeställningen, vilken betydelser har en språklig variation för elevers identitet?

Den andra rubriken; Språklig variation i en skolkontext avser att svara på den andra delen av frågeställningen, Vilken betydelse har en språklig variation för elevers språkutveckling?

4.1 Språket och individens identitet

Språket är en markör för vem man är, det går således inte att skilja språket från identiteten. Mycket forskning visar på att identiteten är dynamisk vilket innebär att en individ kan förändra sin språkliga identitet i förhållande till kontexten (Richards., Wilson, 2019., Wei, 2014., Bijvoet, 2018., Hornberger., Link, 2012). Förutom att identiteten har en dynamisk aspekt i förhållande till var individen befinner sig så formas identiteten av den sociala omgivning individen växer upp i (Cummins. 2015, Torpsten, 2018). Detta innefattar vilken kulturell bakgrund individen har samt vilket språk som talas i hemmet under uppväxten. Den sociokulturella miljön som individen växer upp i utgör grunden för individens identitet och utgör således basen för vidare utveckling. På detta vis blir även språket en social markör för status och ursprung. Där individen genom sitt sätt att tala, skriva gällande ordval och uttal både tillskriver sig själv en identitet men blir likaså ingrupperad av utomstående (Johansson, 2011., Bijvoet, 2018). I dessa sammanhang har individen en viss valmöjlighet att själv förhålla sig till den språkliga kontexten. Johansson (2011) menar att den dialekt som finns i omgivningen antingen kan anammas av individen och bli en del av identiteten eller skapa ett motsatt förhållande där individen aktivt tränar för att ta avstånd från detta dialektala språkbruk. Begreppet dialekt innefattar här främst det talade språket och avser ofta ett avgränsat geografiskt område. Bijvoet (2018) visar att språkliga skillnader mellan olika

områden i Stockholm är avgörande för hur omgivningen upplever individen som pratar. Elever anpassar sitt språk utefter olika klassrumssituationer i skolan och där tar den språkliga variationen sig i uttryck. Medvetenheten hos eleverna finns kring hur de talar i vanliga fall samt hur de skärper språket då de vet att de blir bedömda. I dessa situationer är den språkliga variationen påtaglig för både lärare och elever (Bijvoet., 2018, Cummins, 2015). Detta språk betecknas av forskare som det informella språket och avser ett språk som används i vardagliga situationer och det formella språket är således ett språk som aktivt måste tränas och utvecklas och därmed kan beskrivas som ett skolspråk (Bijvoet, 2020).

Enligt en tvåspråkighetsforskare vid namn Christopher Stroud (refererad i Bijvoet, 2020) finns det en effekt av standardspråkideologin där talare av standardversionen uppfattas som högre utbildade, mer intelligenta samt mer pålitliga, och människor som inte har möjligheten till språkets prestigefyllda standardform anses vara lägre utbildade, ointelligenta samt lata och stigmatiseras. Det är en stigmatisering som därmed främst drabbar talare av olika former som motsätter/går emot ett standardspråk genom användandet av slangspråk, dialekter och inlärarespråk (Bijvoet, 2020). Förhållandet mellan dialekter och standardsvenskan kan beskrivas som en utveckling där flertalet dialekter vuxit sig samman mot mitten samtidigt som standardsvenskan har breddats. Dialektala uttryck definieras således som starkt kopplade till geografiska platser där dessa uttryck anses vara del av standardspråket (Johansson, 2011). I dessa sammanhang talar forskarna om socio-dialekter, som byggs upp genom att en mångkulturell population bosätter sig inom ett område (Bijvoet, 2018). Det visar sig även att de som har ett annat modersmål än svenska har en givmildare syn på vad standardsvenska innebär (Bijvoet, 2018). Trots att det nästan talas tvåhundra olika språk i Sverige idag är begreppet flerspråkighet något som många ställer sig osäkra till. Hur man ska förstå begreppet och hur man ska förhålla sig till det. Synen på flerspråkighet, språklig och kulturell mångfald har därmed varit problemfylld och på så sätt även ett hot mot den nationella sammanhållningen (Bijvoet, 2020). Otterup (2018) menar att begreppet flerspråkighet kan ses ur två olika perspektiv. Det kan handla om flerspråkiga länder, samhällen eller om flerspråkiga människor. Båda perspektiven belyses och de hänger naturligtvis också ihop på så sätt att det har stor betydelse för den flerspråkiga individen, vilket förhållningssätt ett land har valt i synen på flerspråkighet. Detta bekräftar även Bijvoet, (2018) gällande de olika normer som existerar i en specifik kultur och påverkan på individens språkbruk. Individer varierar och anpassar sitt språk till kontext, situation eller människor de samtalar med och lär sig på så vis prata och anpassa sig till kulturens normer. Dessa kontexter och sammanhang är

aldrig statiska och det har visat sig att individen återskapar sig inom dessa hela tiden vilket tyder på att individen har en multidimensionell identitet snarare än flertalet identiteter (Richards., Wilson, 2019).

4.2 Språklig variation i en skolkontext

Enspråkighetsnormen är ett annat intressant och märkbart mönster som än idag visar sig vara starkt i Sverige, liksom i stora delar av den västliga världen har en enspråkig norm för skolundervisning dominerat under lång tid. Budskapet i många skolor samt i andra sammanhang är ofta att olika språk ska hållas isär, svenskan anses vara det självklara språkval och språkbruk i skolan som helst ska avskiljas från andra språk. Det är många länder i västvärlden som under en lång tid har glorifierat enspråkigheten med ett standardiserat nationellt språk och en homogen majoritetskultur (Bijvoet, 2020., Torpsten, 2018). Sverige är ett land som under lång tid har sett sig som enspråkigt, där det varit självklart att svenska är det språk som talas och som används i alla sammanhang. Det är inte förrän på senare år med en ökad invandring till landet från olika delar av världen och därmed tillskott av många olika språk, som flerspråkighet har blivit ett begrepp som individen har att förhålla sig till som en realitet. Det ökade antalet flerspråkiga personer i Sverige har spelat en stor betydelse på den svenska skolan och samhället i stort, eftersom landet under så lång tid hade sett sig vara ett enspråkigt land med ett synbart enspråkighetsperspektiv än idag. Cummins (2015) hävdar att elever som känner att deras identiteter bekräftas i skolan utvecklar en känsla av självförtroende och kompetens och troligtvis kommer att engagera sig aktivt när det gäller lärandet. Elever som däremot inte upplever denna känsla av bekräftelse förlorar ofta motivationen att investera i sitt lärande under skolgången. Identiteter formas och utvecklas ständigt genom nya erfarenheter samt i samspel med andra och är därför aldrig bestående eller statiska. Elever är därmed verksamma i relation till sin identitetsutveckling och identifierar/associerar sig ofta med/till olika elever eller grupper i skolan, som till exempel ”svenska som andraspråkseleven” med att aktivt försöka förmedla sin identitet utanför hela skolkontexten. Bijvoet (2018) skriver också om språkattityder i skolsammanhang där undersökningar som gjorts i de sammanhang har visat att elever som pratar någon form av språklig variation av standardspråket inte sällan blir bemötta negativt i förväntningar om personlighet och skolgång. Vilket även i denna artikel bekräftas påverka elevernas självbild samt förutsättningar att få en bra skolgång med goda skolresultat.

Wedin (2017) skriver om arbetet med flerspråkiga identitetstexter i sin artikel som utvecklats i Kanada av lärare och forskare i en samverkan för att skapa möjligheter för elevers identitetsutveckling akademiskt, intellektuellt och personligt, med fokus på engagemang och förhandling av identiteter bland eleverna. Forskningsprojektet om flerspråkiga elevers lärande genomfördes i årskurs 1–6 med syfte samt övergripande mål att öka elevernas engagemang och stödja deras identitetsutveckling genom att utveckla former för flerspråkig undervisning som utvecklar deras varierande språkliga resurser. Wedin (2017) och Cummins (2015) hävdar att i projektet av identitetstexter i undervisningen ökade det flerspråkiga skrivandet elevernas engagemang samtidigt som det ökade den språkliga medvetenheten hos elever och lärare, där elevernas flerspråkighet stöttades genom skrivandet av tvåspråkiga texter. Elevernas varierade och komplexa språkliga resurser synliggjordes under tiden som det arbetades med identitetstexter och tillfällen till identitetsförhandling erbjöds i samband under projektet. Det påvisades även att det ställdes höga krav på lärare i utvecklingen av samarbetsformer med modersmållärare, studiehandledare och på organisatoriskt stöd med förändringar i klassrumspraktiker där olika språk inkluderades.

Enligt Cummins (2015) har identitetstexter påvisat positiv effekt på flerspråkiga elevers språkutveckling, litteracitetsförmåga, självkänsla, motivation, interaktion samt på familjens engagemang. Elever lär sig även avsevärt mer på en kortare tid med ett långtidsengagemang i lärandet när läraren skapar ett öppet klassrum som gör det möjligt för eleverna att samarbeta och samtala med varandra. När lärare visar respekt och bekräftelse med uppmärksammande av elevers identitet och språk motiveras samt stimuleras elevens fortsatta lärande, med en interaktion mellan lärare och elev (Cummins, 2015). Ur ett lärarperspektiv kan det vara viktigt att veta att det inte är nödvändigt att kunna alla de språk som elevgruppen har för att tillåta transspråkande (Hornberger., Link, 2012). Eleverna tar ansvar för sitt eget lärande med ett större engagemang när läraren låter de använda sina liv med egna erfarenheter i undervisningen, med det investerar de sina egna identiteter i lärandet. Cummins (2015) beskriver detta som maximalt kognitivt engagemang och maximal identitetsinvestering. I följd av förbättrade studieresultat som ger ökad självkänsla, ökar även möjligheten till skolframgång. Lärarens öppenhet till att lära om elevernas språk och kultur blir ett krav i undervisningen vilket Cummins (2015) menar bekräftar eleverna, med ett positivt bemötande av lärare i klassrummet. Hornberger., Link, (2012) beskriver även tvåspråkighet som dynamisk i en ständig förändring och likaså språket med dess uttrycksformer, där transspråkande i undervisning ska skapa en balans i språkutvecklingen hos eleverna.

5. Slutsats och diskussion

Språket och individens identitet har ett nära samband där språkets struktur är lika betydelsefull som det innehåll som förmedlas. Där avvikelser från standardspråket, medvetet eller omedvetet utgör en del av individens identitet (Johansson, 2011., Bijvoet, 2018). Dessa språkliga variationer om de bemöts på ett öppet vis skapar förutsättningar för en bredare tolerans (Bijvoet, 2018). Toleransen för individers variation är avgörande både som pedagog i utbildningssyfte och även att förmedla till eleverna. Detta står med i läroplanen som en del av fostransaspekten (Skolverket, 2019). Det är därför märkligt att skolor i hög utsträckning fortfarande drivs av språklig separation. Denna separation exkluderar den grupp elever som saknar det formella skolspråket genom att dessa får lämna klassrummet för specialundervisning (Lundgren, 2017). Detta medför en avsocialisering och en värdering i vad som är ett bra språk. Forskning visar att elever som har ett varierat språk ofta är generösare i sin bedömning i denna fråga (Bijvoet, 2018). För individens utveckling skapas här ett utanförskap, inte bara av den fysiska separationen utan även av den språkliga gemenskapen. Detta utgör en grund för två åskådningar, ett vi och ett dem. Vi är enade antingen som en minoritet eller som en majoritet och de är de andra. Genom detta mönster är det inte svårt att se hur fördomar kommer till uttryck. Ett motsatt förhållande är att föredra där en inkluderande pedagogik och åskådning får skina. En språklig variation kan öppna upp för en bredare tolerans mellan individer där missförstånd och frågor kan bemötas och diskuteras (Wei, 2014., Lundgren, 2017). Flera observationer från klassrum vittnar om hur flerspråkiga elever delar med sig av sina kulturella bakgrunder vilket leder eleverna till att diskutera skillnader samt likheter mellan dessa. Det finns således ett kulturellt kapital att vinna på att inkludera flera språk i sin undervisning (Hornberger., Link, 2012). Genom att lyfta dessa typer av diskussioner i klassrum så bekräftar pedagogen dels den språkvariation som råder samt inkluderar den grupp elever som annars skulle lämnat klassrummet för specialundervisning (Lundgren, 2017). Ur ett kunskapsmässigt perspektiv menar forskarna att individen är multidimensionell vilket även inbegriper den språkliga kunskapsinläringen. Detta förhållningssätt motsäger den tidigare åskådningen om att språken konkurrerar ut varandra. Detta medför ytterligare anledning till att försöka inkludera samtliga elever i sin undervisning (Otterup, 2018., Torpsten, 2018).

Flerspråkiga elever befinner sig på väldigt olika nivåer när det kommer till skolspråket. Utvecklingen av vardagsspråk samt skolspråk skiljer sig hos eleverna på grund av de olika

förutsättningar de har med sig sedan tidigare gällande möjligheten för språkutveckling. Utvidgade möjligheter för språkanvändning och interaktion krävs för att dessa elever ska kunna utveckla ett allomfattande språk. Det är avgörande för elevernas framgång i skolan att få använda språket på olika vis samt i olika syften och sammanhang, både självständigt och i klassrumsinteraktion som grupparbeten. I praktiken innebär det att läraren kopplar ny kunskap eller information till elevernas förförståelse. Denna koppling kan ske genom begreppslistor där till exempel elevens modersmål får agera facit och förklaringsunderlag. En studiehandledare är i dessa avseenden en oerhört viktig resurs för det pedagogiska arbetet. Genom denna kan eleven få möjlighet att bruka sitt modersmål samt få stöttning i det nya språket. Det är viktigt att poängtera att denna resurs bör vara med i klassrummet snarare än att exkludera en elevgrupp. I arbetet med att sammankoppla ny kunskap med redan befintlig kunskap är det även viktigt att se till elevernas intressesfär. Då flertalet elever i en elevgrupp kan ha samma intresse eller kulturell bakgrund kan detta bli en möjlig ingång till att förankra ny kunskap (Lundgren, 2017). Genom att läraren skapar lektionsinnehållet med utgångspunkt i dessa faktorer så blir både eleverna engagerade samt bekräftade som unika individer. En annan viktig aspekt i planeringen för lektionerna är att ge utrymme för eleverna att styra innehållet. Dessa oplanerade elevdiskussioner visar på engagemang och är viktiga att ta fasta på för att stödja elevernas identitet och språkutveckling (Wei, 2014). Många forskare menar på att elever samt lärare behöver kunna ett metaspråk, ett språk för att kunna tala om skolspråket (Skolverket, 2012).

6. Vidare forskning

I den här delen föds en samt flera frågor som vi hade intresserat oss av att undersöka närmare i vårt kommande examensarbete. Vi hoppas på att få genomföra en egen studie i undervisningen med eleverna under vår sista verksamhetsförlagda utbildning (VFU), hösten 2021. Detta kommer att ske på två olika grundskolor i Skåne med praktik och undervisning på mellanstadiet, årskurs 4-6. Eftersom språkbruk är ett stort och brett fält i sin kontext så finns det många områden och aspekter att utforska inom ämnet.

Våra framtida tankar om forskning följer spåret av den här kunskapsöversikten rörande varierad språkutveckling i skolan. I egenskap av språkets påverkan på individen och dess personliga utveckling i vidare skolgång eller högre utbildning tänkte vi att det hade kunnat vara ett intressant fält att undersöka och granska närmare, ur ett svenskt perspektiv.

En intressant aspekt kan vara att undersöka hur elever i ett senare skede i livet ser på svenskämnet i sin vidare utbildning, hur deras relation till språklig variation ser ut samt hur de förhåller sig till svenskans regler i skriftspråk samt talspråk. Detta är tänkt genom kvalitativa intervjuer.

7. Referenslista

- Bijvoet E. (2018) What's the target? A folk linguistic study of young Stockholmers' constructions of linguistic norm and variation, *25*(1–2). 17–39.
- Bijvoet E. (2020). Attityder till spår av andra språk i svenskan: *En forskningsöversikt, Rapporter från Språkrådet; 15, Institutet för språk och folkminnen*, 1–68.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, *3*(2). 77–101.
- Hornberger, N. & Link, H. (2012). Today's classrooms: A Biliteracy Lens. *Theory Into Practice*. *51*(4). 1–9.
- Cummins, J. (2015). Identity Texts and Academic Achievement: *Connecting the Dots in Multilingual School Contexts*. *49*(3). 1–27.
- Johansson, L-E. (2011). *Mellan standard och dialekt: utformning av ett språkligt begreppssystem*. Institutionen för kommunikation och information Högskolan i Skövde. 117–128. VAKKI Symposium XXXI, Språk och etik, Vaasa 2011.
- Lundgren, B. (2017). Enspråkig undervisning i flerspråkig kontext. *Educare*. 2017:1, 9–27. Malmö Högskola
- Malmgren, L-G. (1996). *Svenskundervisning i grundskolan*. Lund. Studentlitteratur. 54–91.
- Otterup, T. (2018). *Flerspråkighet som resurs*. Artikel 7, 19s. Skolverket.
- Richards, J. C., Wilson, O. (2019). On Transidentitying. *RELC journal: A Journal of Language Teaching and Research*. *50*(1), 179–187.
<https://doi.org/10.1177/0033688218824780>
- Skolverket (2012). *Greppa språket: ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. (2. uppl.) Stockholm: Skolverket. 148s. Hämtad från:
<https://www.skolverket.se/download/18.49f081e1610d88750033a6/1518700869958/greppa-spr%C3%A5ket.pdf>
- Sverige. Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. (Sjätte upplagan). [Stockholm]: Skolverket.

Torpsten, A.C. (2018). Translanguaging in a Swedish Multilingual Classroom. *Multicultural Perspectives*. Volume 20, 2018 - Issue 2

Wedin, Å. (2017). Arbete med identitetstexter. Flerspråkigt skrivande för identitetsförhandling och engagemang. *Nordand*, 12(1), 45–61.

Wei, L. (2014). Translanguaging Knowledge and Identity in Complementary Classrooms for Multilingual Minority Ethnic Children. *Classroom Discourse*. Volume 5, 2014 - Issue 2

Bilaga: sökmatrix

Datum	Databas	Sökord	Begränsningar	Antal träffar	Valda artiklar
2020-12-10	SwePub	standard, språkssystem	referegranskat	1	Mellan standard och dialekt: utformning av ett språkligt begreppssystem
2020-11-19	ERIC by EBSCO	identity (and) L1 (and) social status	2000-2020, peer-reviewed	7	On Transidentitying
2020-11-20	SwePub	Tore Otterup	artikel/ referegranskat	14	Flerspråkighet som resurs
2020-05-17	swepub	Bijvoet	artikel/ referatgranskat/ författare	8	What's the target? A folk linguistic study of young Stockholmers' constructions of linguistic norm and variation,

2021-05-23	SwePub	modersmål	Refereegranskat tidskriftsartikel	21	Enspråkig undervisning i flerspråkig kontext. <i>Educare</i> . 2017:1, 9–27. Malmö Högskola
2020-11-23	SwePub	Språkattityder	Övrigt vetenskapligt	10	<i>Attityder till spår av andra språk i svenskan: En forskningsöversikt</i> , 66s
2020-11-20	SwePub	Åsa Wedin	Övrigt vetenskapligt	2	identitetstexter
2021-07-10	tandfonline	Torpsten		17	Translanguaging in a Swedish Multilingual Classroom
2021-07-10	ERIC by EBSCO	Cummins, Jim	2010–2020 + peer reviewed+ academic journals+ geography (AUS, UK, TEX, CAL, GER)	16	Identity Texts and Academic Achievement: <i>Connecting the Dots in Multilingual School Contexts</i>
2021-03-16	ERIC by EBSCO	Identity + language variations	2010–2020 + peer reviewed	34	<i>Translanguaging Knowledge and Identity in Complementary Classrooms for Multilingual Minority Ethnic Children</i>

2021-05-11	ERIC by EBSCO	Hornberger, Nancy & Link Holly (2012). Todays classrooms: A Biliteracy Lens. Theory Into Practice.		1	Todays classrooms: A Biliteracy Lens. Theory Into Practice
------------	---------------	--	--	---	--